МАКЕДОНСКА ТРИБУНА
The Macedonian Tribune

ORGAN OF THE M. P. O. of THE U. S. and CANADA · ОРГАНЪ НА МАКЕДОНСКИТЪ ПОЛИТИЧЕСКИ ОРГАНИЗАЦИИ ВЪ С. Щ. И КАНАДА

Entered as second class matter, February 11, 1927, at the Post Office at, Indianapolis, Ind., under the Act of March 3 1879

ГОДИНА 11, БРОЙ 528 · 1 АПРИЛЪ, 1937 ГОДИНА · ADDRESS: 20 SOUTH WEST STREET, INDIANAPOLIS, IND. PHONE: RILLEY 2157 · APRIL 1, 1937 · VOLUME 11, NUMBER 528

КАКЪ БѢ СЪЗДАДЕНА ВМѢО

Първиятъ Централенъ Комитетъ на Вжтрешната организация

Установено е, че Вжтрешната македонска революционна организация е била основана въ гр. Солунъ въ края на 1893 г., а въ началото на 1904 г. е билъ избранъ и първия й Централенъ комитетъ, съ седалище гр. Солунъ (подъ псведонимъ Света Гора). Това ни разказватъ въ своитѣ спомени и Даме Груевъ — основателтъ и душата на организацията, и д-ръ Христо Татарчевъ — първиятъ председатель на Централния комитетъ. Професоръ Л. Милетичъ лично и непосрѣдствено е записалъ тия имъ спомени и ги е издалъ въ отдѣлни книги отъ «Материали за историята на Македонското освободително движение» на Македонския научен институтъ въ София.

Слѣдъ обмѣна на възгледи съ по-първи хора въ Солунъ, на 23 октомврий 1893 г. Даме Груевъ повика на първа среща по-широкъ кржгъ приятели въ стаята на книжаря Иванъ х. Николовъ, а именно: Петъръ п. Арсовъ, Иванъ х. Николовъ, Антонъ Димитровъ, учитель, и д-ръ Христо Татарчевъ, които се конституиратъ въ друже ство, безъ всѣкакви писмени протоколи и безъ да избиратъ ржководители. Тѣ се ангажиратъ да привлѣкатъ още съучастници за сжщата идея. Раздѣлятъ се съ съзнанието да организиратъ своята общественна дейность — подобрение политическото положение на Македония, безъ да се обвързватъ съ формални клетви, и се разотиватъ, като всѣки си отива съ увѣреность, че му предстои сериозна и тежка работа.

Въ началото на 1894 год., презъ праздницитѣ, сжщитѣ шестима сж се събрали въ стаята на Антонъ Димитровъ (срещу стария пансионъ наричанъ «Алхамбра»), и турили началото на революционната организация, съ задача: извоюване автономията на Македония.

Натоваренъ е билъ Петъръ п. Арсовъ да изработи проектъ за уставъ на революционната организация, която възприела да се нарича «Македонска революционна организация», а Комитетътъ — Централенъ македонски революционенъ комитетъ (Ц. М. Р. К.).

По-късно, съставътъ отъ шестимата е останалъ за Централенъ комитетъ, като Даме Груевъ е билъ избранъ и натоваренъ съ секретарь-касиерската длъжность, а д-ръ Христо Татарчевъ съ председателската.

За да се стигне до тоя резултатъ, цѣли две години Даме въ гр. Битоля, въ родното си село Смилево и като учитель въ градоветѣ Прилепъ и Солунъ е проучвалъ условията и обмислялъ начина за започване системна дейность и едва на третата година, съ съдействие то на посоченитѣ другари, реализира въ гр. Солунъ своята идея.

Презъ лѣтната ваканция на 1893 год., въ родния си градъ често слушахъ отъ свои близки и познати разкази за учителя съ висше образование, който преподавалъ въ отдѣленията — Даме Груевъ, когото лично не познавахъ. Познавайки манталитета на съгражданитѣ си, изпърво си помислихъ, че Груевъ трѣбва да е билъ посрѣдственъ учитель, затова се съгласилъ да стане основенъ учитель, при всичко, че е ималъ такъвъ високъ цензъ. Колкото повече ми се разказваше, обаче, за неговото държане като учитель, за дружба га му предимно съ еснафа, за «безбожничеството» му, че е билъ социалистъ и че не е билъ горделивъ (присжщо качество на много учители тогава), а, напротивъ, е билъ много съобщителенъ — скоро стана за мене ясно, че учителство то му е било само було предъ властитѣ и широкото граждан ство, а истинската му работа и намѣрения трѣбва да сж били други. Между най-близкитѣ му тогава познати се сочеха: Гавазови (баща и синъ); Илия Цървенковъ и синътъ му Василъ — първитѣ бѣха желѣзари (работѣха за пръвъ пжть модернитѣ плугове за Битолския край и бѣха прочути майстори), а вторитѣ бѣха касапи и голѣми търговци на дребенъ угоенъ добитъкъ (сватъ), когото изнасяха въ Мора (Гърция) и Йорданъ п. Константиновъ, книжаръ и недавнешенъ учитель — все сржчни хора и бабаити, за каквито ми наваха и предъ турцитѣ даже. Частно пъкъ за Цървенкова знаехъ, че ималъ познати комити поради пленяването на зетя му, Диме Велковъ — голѣмъ соватчия и сапунджия.

За прилепчани комитлъкътъ, като срѣдство за реагиране противъ зулумитѣ на разни турски и арнаутски кърседари, деребеевци и разбойници, бѣ известенъ отъ по-старо време — още отъ руско-турската война и веднага слѣдъ освобождението на България.

Презъ м. септемврий сжщата 1893 год., заминахъ за Солунъ, за да доизкараме последния 7-ми класъ на гимназията. Бѣхме нѣколко души съкласници и пансионери отъ нашия градъ, а Александъръ Хаджи Пановъ, синъ на заможното семейство Хаджи Пановци, презъ всичкитѣ три последни години на гимназията бѣше приходещъ ученикъ, а не пансионеръ.

Като ученици въ горнитѣ класове, често ни попадаха за прочитъ отдѣлни броеве на разни български списания и вестници, които учителитѣ получаваха направо отъ България, чрезъ австрийската поща. Не много слѣдъ почване учебната година, чрезъ Александъръ Хаджи Пановъ се запознахъ съ бившия Прилепски учитель Даме Груевъ, тогава ректоръ въ печатницата на Кирие Самарджиева въ Солунъ, и оттогава почти редовно го посещавахме всѣка недѣля, слѣдъ черковния отпускъ, въ редовния предиобѣденъ отпускъ на пансионеритѣ. Четенитѣ отъ насъ дотогава литературни списания и вестници замѣнихме съ революционни такива, които редовно получавахме отъ Даме, за да ги четемъ ние и нашитѣ довѣрени съкласници и съученици въ пансиона.

При редовнитѣ си срещи съ Даме, началната точка на разговора му съ насъ бѣше: какво сме прочели и разбрали отъ книгитѣ и вестницитѣ, що ни бѣ далъ предната недѣля, слѣдъ което последваха въпроси: може ли да се приложи въ Македония организирането на народа за революционна борба, за освобождението й отъ турцитѣ и проче — чисто апостолска и пропагандаторска агитация бѣше воденията разговоръ.

Добъръ ораторъ и уебедителенъ събеседникъ, още отъ първитѣ срещи Даме не можеше да не спечели и привърже къмъ себе си за проповѣдваната отъ него идея за свободна Македония и ние съ искрено младенческо увлѣчение станахме преданни негови ученици и проводници всрѣдъ другаритѣ си въ пансиона на него витѣ идеи и разбирания. Така че, по тоя начинъ, съ слово и литература образувахме си въ пансиона една неголѣма, на първо време нелегална група революционери, безъ всѣкакви формалности. Това продължи до края на учебната година. Кржокътъ ни постепенно се ширѣше и крепнѣше, при най-строга дисциплина и тайна. Обектъ за агитацията ни

(Продължава на стран. 3-та)

предложи и събранието съ пълно единодушие гласува

вѣрепъ на великото Народно дѣло и че нѣма сила на земя-

МПО «Охридъ» поздравява и честити на новозгодени-

но впечатление на публиката съ своята отлична игра.

5 долари. Благодаримъ му сърдечно.

Отъ Увеселителната Комисия

(Продължение отъ стр. 2-ра)

бѣха най-благонадеждните ученици отъ последнитѣ два класа, едни отъ които трѣбваше да се подготвятъ за агитатори веднага следъ свършването на последния класъ на гимназията, като се настанятъ за учители въ роднитѣ си мѣста, или другаде въ Македония, а другитѣ, по-младитѣ, да останатъ наши замѣстници въ пансиона, до свършването на ученето си. И по тоя начинъ се създаде революционната школа вѫтрѣ гимназията. А тамъ бѣше главно насочено вниманието на Даме — да се подготвятъ добри учителски сили и апостоли на революцията и, главно, да се задържатъ тѣ за по-дълго време въ Македония. Поради това той бѣше възпиталъ у насъ духъ на примирение съ гимназиалното ни образование и да не ламтимъ за висше или специално такова. Страхътъ, че, ако не се поощряватъ добритѣ сили да останатъ въ Македония и ако тия сили се отдадатъ на карiеризъмъ въ България, или ако тѣ следватъ висши науки и бѫдатъ изгубени, поне за извест-

но време, за каузата на Македония, караше Даме да бѫде фанатикъ въ проповѣдваната отъ него идея, въведена почти въ догма: «Че по-добре е, непрекъснато да се служи на Македония като народенъ учитель, защото само той е най-близу до народа, когото трѣбва да революционизира». И като етапъ къмъ тая подготовка на бѫдещитѣ апостоли бѣше про агитирано между 7-класницитѣ да не се държи матура. И действително, нашиятъ випускъ ознаменува новото вѣяние вѫтрѣ ученицитѣ въ гимназията като недържахме матура почти всички. Само 2—3ма души, богатски синове, по изключение, държаха матура. Между тѣхъ бѣше и самиятъ Александъръ хаджи Пановъ, съ разчетъ, обаче, и съ съгласието на Даме, той да се подготви по минното инженерство, съ огледъ на нуждитѣ на революционната организация.

Последната седмица, преди да се състои годишниятъ актъ на гимназията, когато се раздаваха дипломитѣ на свършилитѣ последния класъ и сви-

детелствата на останалитѣ класове, нѣколкото посветени въ дѣлото ученици отъ революционния кржжокъ бѣхме формално подложени на клетва, установена отъ устава на Организацията.

Неизгладими спомени съмъ запазилъ и досега отъ тоя великъ въ живота ми моментъ. Предупредени бѣхме да се явимъ на събрание въ квартирата на учителя Петъръ п. Арсовъ, недалеко отъ пансиона, за да получимъ последни инструкции. Явихме се на събранието: Славейко Стрезовъ отъ Ресенъ, Василъ Панчевъ отъ Велесъ, Александъръ хаджи Пановъ и азъ отъ Прилепъ. Въ квартирата заварихме Алекco Келешовъ, часовникаръ въ Солунъ, и Атанасъ Мурджевъ, комисионеръ — и двамата отъ Прилепъ. Не следъ много време се явиха Даме Груевъ, Петъръ п. Арсовъ и единъ свещеникъ. Въ една неголѣма стая, въ дъното на двора, и запазена отъ хорски погледи, при жумещо кандилце, следъ кратко напѫтствие за предстоящата ни въ живота работа, като учители и свободни граждани

вече, Даме ни подкани, съгласно устава на организацията, да положимъ установената клетва и помоли свещеника да изпълни тая формалность, следъ като дадохме съгласието си за това.

Свещеникътъ пристѫпи къмъ масата, намираща се подъ жумещото кандило, и надъ която, положени върху евангелието, лежеха: кама, револверъ и човѣшки черепъ и ни покани да произнасяме следъ него дума по дума произнесената отъ него клетва въ смисълъ: «Заклевамъ се въ името на Бога, честьта и отечеството, че ще служа вѣрно и честно за свободата на Македония. Ще изпълнявамъ безпрекословно заповѣдитѣ и нарежданията на организацията за доброто на Отечеството. Ако напакостя съ нѣщо на Организацията или изкажа повѣренитѣ мене тайни, готовъ съмъ да бѫда наказанъ съ кама или револверъ за увѣрение на което ги цѣлувамъ. Аминъ». Всички присѫтствуващи, застанали прави предъ кандилото, единогласно повторихме тихо и смирено произнесената отъ

свещеника клетва, следъ което цѣлунахме поредъ свещенитѣ вече за насъ предмети — емблема на смъртьта и спасението и се взаимно разцѣлувахме помежду си и съ присѫтствуващитѣ представители на Централния комитетъ и свещеника, съ пожелание за здраве, сила и плодотворна дейность за свободата на Македония.

Съ какъвъ ентусиазъмъ сме пристѫпили къмъ революционното ни кръщение, като подробность нека спомена факта, че докато Даме говори, подъ впечатлението на прочетеното отъ насъ въ записките по възстанията въ България отъ Захарий Стояновъ за полагане клетва отъ революционеритѣ, инстинктивно брѫкнахъ въ джоба си, извадихъ и отворихъ чакийката си и порѣзахъ ябълката на дѣсния палецъ на ръката си, за да осветя клетвата си съ проливане на собствената си кръвь, съ която азъ и другаритѣ ми се комках ме.

Следъ свършване на учебната година, като свободни граждани вече, се отправихме за роднитѣ си мѣста и като първа задача ни бѣ възложено отъ Комитета да занесемъ въ Битоля революционни вестници.

Потеглихме дружно съ влака за Битоля доста ученици за юго-западна Македония. Стегнати въ красивата ни пансионска униформа съ червени кантове, наподобяваща полицейската такава, тя бѣше една гаранция повече, при нашитѣ 18 юношески години, за нашата безопасность. И наистина, никѫде изъ пѫтя нѣмахме какви и да е неприятность. Нѣщо повече даже, на по-голѣми гари наши отседнали другари бѣха приветствувани съ турското темане отъ станционната стража, като «забити». Надвечерь влакътъ стигна и последната гара Битоля, кѫдето стана раздѣлата ни съ другаритѣ отъ Ресенъ, Охридъ, Струга, Крушово, Кичево, Дебъръ и Битоля.

По навикъ, или предупреденъ за пристигането ни, на перона на гарата очакваше влака Никола Наумовъ, отъ българското търговско агенство въ Битоля. Още щомъ ни видѣ, при слизането ни отъ ваго-

на, подшушна ни дали носимъ нѣщо отъ Даме и на отговорни, че носимъ, каза ни да не се боимъ и ни придружи до ханищата, кѫдето му предадохме всички носени отъ насъ вестници и писма, според поржчката на Даме. До вечерьта още можахме да се срещнемъ съ съгражданитѣ ни търговци въ Битоля: Григоръ Попевъ, Братя Пешкови и други, за които знаехме, че сж близки на Даме, за да имъ предадемъ устно много здраве отъ него.

На другия день още си замина хме за Прилепъ, кѫдето около Петровденъ църковната община, съвмѣстно съ училищното настоятелство, въ отговоръ на писменитѣ ни молби да бѫдемъ назначени за учители, ни услови за такива: Александъръ хаджи Пановъ за класенъ учитель съ заплата 30 турски лири годишна заплата, а азъ — за основенъ учитель, съ часове и въ тритѣ класа, съ 27 турски лири.

Тодоръ Станковъ